

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

Міжнародна безпека

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
Освітній рівень другий (магістерський)
Освітня програма «Міжнародні відносини»

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

Ірина Отенко

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу
Протокол № 2 від 14.09.2020 р.

Розробники:

Наумік-Гладка К.Г., д.е.н., проф. кафедри міжнародного бізнесу та економічного аналізу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни:

Проблема міжнародної безпеки є однією з центральних в теорії і практиці міжнародного бізнесу, тому що для сучасних процесів і явищ характерно ускладнення технологічних, політичних, фінансових взаємозв'язків у соціально-економічних системах.

У сучасному глобалізованому світі продовжує посилюватися дисбаланс сил у процесі підтримки міжнародної безпеки, який прямо загрожує стабільному соціально-економічному росту. Тому підтримка міжнародної безпеки - це серйозний фактор впливу на розвиток міжнародних відносин.

Дисципліна «Міжнародна безпека» належить до переліку базових навчальних дисциплін за другим (магістерським) освітнім рівнем. Такий статус дисципліни зумовлений її зосередженістю на фундаментальних проблемах дослідження, формування та забезпечення міжнародної безпеки. Тематика навчальної дисципліни «Міжнародна безпека» має сформувані й закріпити в студентів економічних спеціальностей всіх галузей економіки вміння та навички щодо виявлення, попередження й нейтралізації загроз міжнародній безпеці та захисту глобальних та національних інтересів держави в світовому просторі.

Отримані вміння та навички відповідають компетентностям, які пред'являються до всіх фахівців у питаннях міжнародної безпеки. Практичне використання знань з міжнародної безпеки дозволяє спеціалістам більш ефективно управляти безпекою на різних рівнях діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів знань щодо теоретичних аспектів та здобуття практичних навичок щодо аналізу та виявленню загроз безпеці на національному на міжнародному рівнях і формування компетенцій щодо нейтралізації цих загроз.

У якості *завдань* вивчення дисципліни постають:

- засвоєння змісту та структури сучасної системи міжнародної безпеки;
- оволодіння принципами регіоналізації міжнародної безпеки;
- розуміння змісту, особливостей та структури категорії міжнародна інформаційна безпека;
- розвиток комунікаційної міжнародної безпеки як фактору запобігання конфліктів оволодіння принципами міжнародної безпеки трудової міграції та розуміння ролі політики протекціонізму;
- розуміння місця міжнародної безпеки діяльності транснаціональних корпорацій;
- розуміння особливостей впливу глобалізації на міжнародну безпеку;
- розуміння місця міжнародно-політичних досліджень у структурі забезпечення міжнародної безпеки;
- опанування базових навичок виявлення викликів та загроз в соціально-економічній системі з метою забезпечення міжнародної безпеки;
- засвоєння основ методології міжнародно-політичного аналізу;
- уміння застосовувати прикладні методи дослідження та аналізу міжнародних відносин і зовнішньої політики;
- оволодіння навичками організувати моніторинг обстановки, збір і нагромадження інформації про дестабілізуючі фактори, вміння оцінювати міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти.

Навчальна дисципліна «Міжнародна безпека» є базовою дисципліною професійного циклу підготовки магістрів із спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1 М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Геополітика та геостратегія	Комплексний тренінг
Комунікативні технології в міжнародних відносинах	Переддипломна практика
Політична регіоналістика	Дипломна робота
Міжкультурна комунікація	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.	Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав
Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.	Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку
Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.	Оцінювати міжнародні події, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах.
Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.	Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Філософські та соціально-психологічні аспекти міжнародної безпеки

Тема 1. Теоретичні засади формування та розвитку міжнародної безпеки

Міждисциплінарний підхід до визначення поняття «безпека». Понятійно-категоріальний базис концепту «міжнародна безпека»: «розвиток», «можливості», «загрози», «безпека», «конфлікт» та їх рівні: «міжнародний», «національний», «регіональний». Система безпеки різних рівнів: суперечність інтересів та проблема їх узгодження.

Тема 2. Вплив глобалізації на міжнародну безпеку

Нерівномірність соціально-економічного розвитку в умовах глобалізації. Міжкультурні комунікації як фактор міжнародної безпеки. Роль міжнародних інституцій в формуванні міжнародної безпеки

Тема 3. Регіоналізація міжнародної безпеки

Рівні сучасної системи міжнародних відносин. Моделі міжнародної безпеки регіонів світу. Європейська система безпеки: етапи, структура, інституції.

Тема 4. Галузева орієнтація міжнародної безпеки

Енергетична безпека. Продовольча безпека. Екологічна безпека. Економічна безпека. Інформаційна безпека. Воєнна безпека

Тема 5. Міжнародна протидія тероризму

Тероризм як довгострокова загроза безпеці держав. Соціально-політична суть та види міжнародного тероризму. Еволюція міжнародного тероризму. Антитерористичні інституційні механізми. Концепція боротьби з тероризмом України

Змістовий модуль 2. Інформаційно-комунікаційний аспект міжнародної безпеки

Тема 6. Міжнародна інформаційна безпека.

Місце інформаційної безпеки в політичному процесі сучасного світу. Процеси, пов'язані із загальною інформатизацією суспільства. Новий характер загроз, пов'язаних із процесом інформатизації, і засоби боротьби з ними. Специфіка систем міжнародної безпеки в період постіндустріальної економіки. Теорія інформаційної зброї. Концепції інформаційної безпеки як стратегії національної безпеки та оборони інформаційно-розвинутих країн світу. Прогнозування глобальних інформаційних конфліктів у театрі воєнних дій.

Тема 7. Комунікаційна міжнародна безпека.

Походження та фундаментальні категорії комунікаційної міжнародної безпеки. Еволюція класичних парадигм комунікативного менеджменту, їх різноманітні імплікації. Виникнення неотеорій: нові сюжети, перетин, взаємозбагачення, розрізнення реалістичної традиції. Теорії комунікацій та їх використання у міжнародних відносинах. Практичні навички протидії деструктивним комунікаційним впливам на особистісному, корпоративному та державному рівнях. Кризова комунікація, інформаційно-психологічні операції та кризова психологія. Протидія інформаційним війнам, специфіка роботи з інформацією в умовах військових дій, захист від маніпуляцій, психоемоційна регуляція та персональної стресовитривалості допоможуть слухачам стати більш стійкими до інформаційні загрози в повсякденному житті.

Тема 8. Міжнародна безпека трудової міграції.

Міграція у безпекознавчому дискурсі. Категоріально-понятійна система «трудова міграція». Фактори та умови міжнародної трудової міграції. Загрози та можливості трудової міграції. Прагматичні аспекти міграції в контексті безпеки. Стратегічні орієнтири модернізації міграційної політики як вектору зміцнення міжнародної безпеки в аспекті національної економіки.

Тема 9. Міжнародна безпека діяльності транснаціональних корпорацій

Поняття «Міжнародна безпека діяльності транснаціональних корпорацій». Основні категорії. Проблема взаємодії транснаціональних корпорацій з іншими суб'єктами ринку: держава, малий бізнес, споживач. Взаємодія транснаціональних корпорацій із міжурядовими та неурядовими організаціями.

Змістовий модуль 3. Національний аспект міжнародної безпеки України

Тема 10. Національна безпека України

Основні засади національної безпеки України. Україна: система ціннісних засад, інтереси, загрози, ресурси форми та цілі безпекового співробітництва. Боротьба із корупцією і та тінізацією економіки України

Тема 11. Роль міжнародних організацій в національній безпеці України

Україна і міжнародні організації: відповідь на спільні виклики та загрози. Потреби України в партнерстві з міжнародними організаціями та членстві в них. Економічна та енергетична безпека як пріоритетні напрями співробітництва з міжнародними організаціями.

Тема 12. Геополітичні вектори розвитку міжнародної безпеки України

Геополітичні та гео економічні виміри національної безпеки України. Проблеми і перспективи міжнародної інтеграції України. Європейська інтеграція і політика безпеки

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Міжнародна безпека» використовується комплексний підхід поєднання традиційних та інноваційних методів активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів: від академічних методик до складних, інтерактивних трансформативно-феноменологічних, пошукових підходів, які передбачають застосування таких навчальних методів та технологій, як: проблемні лекції, семінари-дискусії, кейс-стаді, дебати, самостійні творчі завдання тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Порядок оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекції, семінари, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти екзамен, – 35 балів), а контрольні заходи з оцінювання результатів навчання студентів включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимально 60 балів);

підсумковий контроль у формі екзамену (максимально 40 балів).

Поточний контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Міжнародна безпека» та рівня сформованості у них очікуваних компетентностей, здійснюється у таких формах: робота на лекційних заняттях; участь в обговоренні питань на семінарських заняттях; перевірка доповіді, презентації та есе за заданою тематикою; проведення експрес-опитування; виконання практичних завдань; проведення письмової контрольної роботи.

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання студентів із навчальної дисципліни «Міжнародна безпека» спрямовані на стимулювання їх систематичної поточної навчальної та самостійної роботи, на підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, активації мотивації навчання у студентів, на виявлення і розвиток їхніх творчих і дослідницьких здібностей.

Підсумковий контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Міжнародна безпека» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються

даною компонентою навчального плану, проводиться у формі семестрового екзамену відповідно до графіку навчального процесу спеціальності. Семестровий екзамен – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Екзаменаційний білет складається із 4 завдань різного рівня складності. Завдання теоретичного рівня (у кількості 2 завдання) оцінюються сумою 5 балів відповідно за кожне. Завдання евристичного рівня оцінюється 10 балів. Комплексне завдання теоретико-діагностично-евристичного рівня оцінюється 20 балів.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Сумарний результат у балах за семестр складає – «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» – та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» з навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, що наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1.	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 1	Проблемна лекція. Принципи та фактори формування та розвитку міжнародної безпеки	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 1	Семінарське заняття за темою 1 1.1. Міждисциплінарний підхід до визначення поняття «безпека». 1.2. Понятійно-категоріальний базис концепту «міжнародна безпека»: «розвиток», «можливості», «загрози», «безпека», «конфлікт» та їх рівні: «міжнародний», «національний», «регіональний». 1.3 Система безпеки різних рівнів: суперечність інтересів та проблема їх узгодження.	присутність; участь в обговоренні	1

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Ознайомлення з рейтинг-планом, технологічною картою, переліком рекомендованої літератури, вимогами до доповіді, презентації та есе, їх тематикою		-
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 1.		-
	Аудиторна робота			
Тема 2.	Лекція 2	Проблемна лекція. Загрози та можливості глобалізації для міжнародної безпеки	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 2	Семінарське заняття за темою 2: 2.1. Нерівномірність соціально-економічного розвитку в умовах глобалізації. 2.2. Міжкультурні комунікації як фактор міжнародної безпеки. 2.3. Роль міжнародних інституцій в формуванні міжнародної безпеки	присутність; участь в обговоренні	1
	Експрес-опитування 1	За темами лекцій	усно	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 2.		-
		Підготовка реферативного повідомлення		-
	Аудиторна робота			
Тема 3	Лекція 3	Проблемна лекція. Регіоналізація міжнародної безпеки	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 3	Семінарське заняття за темою 3: 3.1. Рівні сучасної системи міжнародних відносин. 3.2. Моделі міжнародної безпеки регіонів світу. 3.3. Європейська система безпеки: етапи, структура, інституції.	присутність; участь в обговоренні	1
	Доповідь	Аналітична доповідь на тему обраної проблеми	усно, текст	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 3.		-
		Підготовка до експрес-опитування		-
	Аудиторна робота			
Тема 4	Лекція 4	Проблемна лекція. Системний підхід та галузева орієнтація міжнародної безпеки	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 4	Семінарське заняття за темою 4: 4.1. Енергетична безпека. 4.2. Продовольча безпека. 4.3. Екологічна безпека. 4.4. Економічна безпека. 4.5. Інформаційна безпека. 4.6. Воєнна безпека. 4.7. Комунікаційна безпека. 4.8. соціально-психологічна безпека. 4.9. Культурна безпека	присутність; участь в обговоренні	1
	Завдання 1	За темами лекцій	письмово	2

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 4. Підготовка до контрольної роботи		- -
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція 5	Проблемна лекція. Актуальність міжнародної протидії тероризму	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 5	Семінарське заняття за темою 5: 5.1. Тероризм як довгострокова загроза безпеці держав. 5.2. Соціально-політична суть та види міжнародного тероризму. 5.3. Антитерористичні інституційні механізми 5.4. Конфліктологія	присутність; участь в обговоренні	1
	Колоквіум 1	Контрольна робота за темами лекцій	письмово	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 5. Підготовка до експрес-опитування		- -
Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція 6	Проблемна лекція. Міжнародна інформаційна безпека	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 6	Семінарське заняття за темою 6: 6.1. Структура та рівні міжнародної інформаційної безпеки. 6.2. Поняття Міжнародна інформаційна безпека. Концептуалізація міжнародної інформаційної безпеки. 6.3. Інструменти міжнародної інформаційної безпеки та їх особливості.	присутність; участь в обговоренні	1
	Експрес-опитування 2	За темами лекцій	усно	2
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 6. Підготовка аналітичного повідомлення		- -
Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція 7	Проблемна лекція. Розвиток комунікаційної міжнародної безпеки як фактору запобігання конфліктів	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 7	Семінарське заняття за темою 7: 7.1. Походження та фундаментальні категорії комунікаційної міжнародної безпеки. 7.2. Еволюція класичних парадигм комунікативного менеджменту, їх різноманітні імплікації. Виникнення неотеорій: нові сюжети, перетин, взаємозбагачення, розрізнення реалістичної традиції. 7.3. Теорії комунікацій та їх використання у міжнародних відносинах	присутність; участь в обговоренні	1
	Завдання 2	Завдання за темами лекцій	письмово	2

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з тем 7.		-
		Підготовка до презентації доповіді та експрес-опитування		-
Тема 8	Аудиторна робота			
	Лекція 8	Проблемна лекція. Міжнародна безпека трудової міграції та політика протекціонізму	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 8	Семінарське заняття за темою 8: 8.1. Категоріально-понятійна система «трудова міграція». 8.2. Фактори та умови міжнародної трудової міграції 8.3. Загрози та можливості трудової міграції.	присутність; участь в обговоренні	1
	Експрес-опитування 3	За темами лекцій	усно	2
	Есе	Презентація усю на обрану проблемну тему	усно, текст	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 8.		-
	Підготовка до опитування		-	
	Підготовка презентації проведеного дослідження		-	
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція 9	Проблемна лекція. Міжнародна безпека діяльності транснаціональних корпорацій	присутність, конспект	0,2 5
	Семінарське заняття 9	Семінарське заняття за темою 9: 9.1. Поняття «Міжнародна безпека діяльності транснаціональних корпорацій». Основні категорії. 9.2. Проблема взаємодії транснаціональних корпорацій з іншими суб'єктами ринку: держава, малий бізнес, споживач. 9.3. Взаємодія транснаціональних корпорацій із міжурядовими та неурядовими організаціями.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Презентація	Презентація матеріалів дослідження	усно, текст презентації	10
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 9.		-
	Підготовка до контрольної роботи		-	
Тема 10	Аудиторна робота			
	Лекція 10	Проблемна лекція. Концепція національної безпеки України	присутність, конспект	0,2 5
	Семінарське заняття 10	Семінарське заняття за темою 10: 10.1. Теоретичні аспекти концепції національної безпеки. Національна безпека, міжнародні відносини і світова політика. 10.2. Роль національної безпеки в соціально-економічному розвитку країни. 10.3. Стан національної безпеки в Україні. 10.4. Україна:	присутність; участь в обговоренні	0,5

		система ціннісних засад, інтереси, загрози, ресурси 10.5. Боротьба із корупцією і та тінізацією економіки України		
	Колоквіум 2	Контрольна робота за темами лекцій	письмово	5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 10.		-
		Підготовка до опитування		-
Тема 11	Аудиторна робота			
	Лекція 11	Проблемна лекція. Роль міжнародних організацій в національній безпеці України	присутність, конспект	0,2 5
	Семінарське заняття 11	Семінарське заняття за темою 11: 11.1. Система міжнародних організацій. 11.2. Роль ООН в системі забезпечення міжнародної безпеки. 11.3. Практика діяльності міжнародних організацій в забезпеченні міжнародної безпеки. 11.4. Україна і міжнародні організації: відповідь на спільні виклики та загрози; 11.5. Потреби України в партнерстві з міжнародними організаціями та членстві в них. 11.6. Економічна та енергетична безпека як пріоритетні напрями співробітництва з міжнародними організаціями	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Експрес-опитування	Експрес-опитування за темами лекцій	письмово	-
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 11.		-
		Підготовка до екзамену		-
Тема 12	Аудиторна робота			
	Лекція 12	Проблемна лекція. Геополітичні вектори розвитку міжнародної безпеки України	присутність, конспект	0,2 5
	Семінарське заняття 12	Семінарське заняття за темою 12: 12.1. Геополітичні та гео економічні виміри національної безпеки України. 12.2. Проблеми і перспективи міжнародної інтеграції України. 12.3. Європейська інтеграція і політика безпеки	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Підготовка до екзамену		-
Екзамен			40	

Рекомендована література

Основна

1. Пономаренко, В. С. Концептуальні основи економічної безпеки [Текст] : монографія / Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 255 с.
2. Кузнецов, О. О. Захист інформації та економічна безпека підприємства [Текст] : монографія. – Х. : ХНЕУ, 2008. – 359 с.
3. Наумік К.Г. Економічна психологія : Навчальний посібник / К.Г.Наумік. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2007. – 276 с.
4. Отенко, І. П. Економічна безпека підприємства [Текст] : навч. посіб. / Харківський національний економічний університет. – Х. : ХНЕУ, 2012. – 251 с.

Додаткові джерела

5. Hiskes R.P. The Human Right to a Green Future. Environmental Rights and Intergenerational Justice. — Cambridge: Cambridge University Press, 2009. -182 p.
6. Naumik-Gladka K., Krivtsova, T., Liadova, Yu. (Ukraine) Improvement of public financial control in the context of ensuring financial security of the state \ Удосконалення державного фінансового контролю в контексті забезпечення фінансової безпеки держави \ Економічний часопис, 168(11-12)' – с. 63-69
7. Tomain J.P. Ending Dirty Energy Policy. Prelude to Climate Change. -Cambridge: Cambridge University Press, 2011. - 320 p

Інформаційні ресурси в Інтернеті

8. Атлантична рада США. – Режим доступу : <http://www.atlanticcouncil.org>
9. Брукінгський інститут (The Brookings Institution (BI)). – Режим доступу: <http://www.brookings.edu>
10. Європейський союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.eu.int>
11. Королівський інститут міжнародних отношений (The Royal Institute of International Affairs). – Режим доступу : <https://www.chathamhouse.org>
12. МЗС України (офіційний сайт). – Режим доступу : <https://mfa.gov.ua/ua>
13. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/>
14. Міжнародна безпека. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. Семена Кузнеця : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/>